

skont der her er givet Udtryk for en Opfattelse, som ganske svarer til den, Dr. Frahm selv plæderer. *la C.*

I Serien »Archiv für Beiträge zum deutschen, schweizerischen und skandinavischen Privatrechte« er nylig udkommet to Afhandlinger med Emne fra Slesvigs indre Udviklings Historie, hvis Mangfoldighed paa snart sagt alle Omraader gør monografiske Behandlinger dobbelt ønskelige. Dr. Karl Weber har i *Zur Rechtsgeschichte der Wiesengemeinschaften der Hallig Hooge* (1931) paa Grundlag af arkivalske Kilder behandlet Halligernes Landbesiddelsesforhold, set fra et retsligt Synspunkt og med Benyttelse af een af Øerne, Hooge, som Paradigma. Forholdene her har særlig Interesse, fordi det efter Forfatterens Mening urgermanske Fællesskab baade i Ejendom og Dyrkning er blevet bevaret i omtrent uforandret Skikkelse. Hvert Ejerlag, d. v. s. den Kreds af Familier, der bor sammen paa et Værft, ejer et Bol Græsland, som er lagt ud dels til Græsning af Kreaturer, dels til Hoavl — Agerdyrkning eksisterer ikke. Sidstnævnte Areal er delt i Skifter og hvert Skifte atter i Parceller, hvis Beliggenhed skifter hvert Aar efter en bestemt Turnus. Skønt den enkelte Bolfælle kan dele eller afhænde sin Parcel, vil Forf. ikke anerkende ham som Ejer, men Ejendomsretten er hos de samlede Bolfæller og kun Brugsretten hos den enkelte. Som Forholdene er nu, har de været siden Oldtiden — Hovedtræk i Plinius's Beskrivelse passer stadig paa Halligerne. Grunden til en saa enestaaende Konservatisme er at søge i de særegne Naturforhold. De aarlig tilbagevendende Tab af Jord, som Havet gennem Tiderne tilføjede de lave uinddiggede Øer, kunde bedst bæres i Fællesskab. En Parcel, der var bortskyllet, vedblev at figurere ved den aarlige Fordeling, og idet den gik paa Omgang blandt samtlige Bolfæller, blev Skaden fælles. Først i vore Dage, efter at store Inddigningsarbejder er foretagne, er Forudsætningen for Fællesskabet forsvundet, og Halligerne vil da gennemgaa samme Udvikling som allerede tidligere Nordstrand og Pelworm.

Ogsaa Referendar Steffen Boetius behandler en afgrænset Del af det frisiske Omraade i sin Afhandling *Eheliches Güterrecht und Erbrecht auf Osterlandföhr und in Wyk vor 1900* (1928). Medens Før Vesterland allerede fra det 14. Aarh. var underlagt Riberhus Len, altsaa Jydske Lov, hørte Før Østerland til de nordfrisiske Herreder, hvis befuldmægtigede i 1426 i »Siebenharderbeliebung« optegnede overleverede frisiske Retsvedtægter. Disse maatte i 16. Aarh. vige for den fyrstelige Lovgivning, navnlig den af Hans

den Ældre givne nordstrandske Landret af 1572, men da næsten alle Bestemmelser i »Siebenharderbeliebung« gik uforandrede over i Landretten, skete der intet Brud paa Udviklingen. Dog fik Jydske Lov i Kraft af en Række hertugelige Forordninger af 1625 og følgende Aar (første Gang fremdragne af Forf.) Indpas paa Før Østerland, fra Begyndelsen kun i enkelte Retssager, men fra 18. Aarhundredes Midte i alle Sager, hørende under Arveretten og Formueretten for Ægtefæller. Retsvæsenet indenfor de nævnte Omraader, som det formede sig baade før og efter Indførelsen af Jydske Lov, skildres i Enkeltheder, uden at der dog gøres Forsøg paa at drage Slutninger angaaende de økonomiske og sociale Forhold. For Historikeren har Arveretten for Landbesiddelse en særlig Interesse. Baade inden for den nordstrandske Landrets Omraade og paa den slesvigske Gest havde der dannet sig en Arvesædvane — »Jüngstenrecht«, »Anerbensitte« — som sikrede den samlede Bondeejendoms Overtagelse af en af Arvingerne til en Pris, ved hvis Fastsættelse der var taget Hensyn til Bedriftens Ydeevne. Skont Før-Østerland med Hensyn til Arveret i ældre Tid hørte under Landretten, fulgte man dog (under Paavirkning af Jydske Lov?) saavel paa Før som i hele Tønder Amt samme Praksis som den ellers i Marsken gældende, nemlig Realdeling af Ejendommen mellem Arvingerne, og man har fortsat hermed baade paa Før Øster- og Vesterland lige til vore Dage. Saa sent som i 1924, da Regeringen søgte at skaffe »Anerbensitte« Indpas, erklærede Bønderne paa Før, at de ikke vilde være »Herrer og Trælle, men frie Bønder selv paa en nok saa lille Ejendom«.

Johanne Skovgaard.

Til de mærkeligste Skikkelser i moderne dansk Kirkehistorie hører uden Tvivl Præsten Otto Møller i Gylling, en djærv og selvstændig Personlighed, paa een Gang dybt konservativ og hensynsløs radikal i sin Kritik, især dog en uforfærdet Aandens Tugtemester overalt, hvor han syntes at vejre det overfladiske eller undervægtige. Det er derfor i høj Grad rimeligt, at man har villet benytte Hundredaaret for hans Fødsel til at udgive en mere indgaaende Fremstilling af hans Liv og Tanker. Dette er sket med Professor J. P. Bangs Bog *Gyllingpræsten Otto Møller. Liv og Forfatterskab* (Kbhvn. 1931). Bogens første Halvdel er rent biografisk. Betragtet fra et historisk Synspunkt er det let at faa Øje paa Svaghederne heri: den lidet uddybede Baggrundsskildring med den altfor kortfattede Omtale af de Personligheder og Retninger, Møller kom i Berøring med, den ikke synderlig ind-